

Protokoll 7/2023

fört vid Skönhetsrådets delegerade i plan- och bygglovsärenden, naturvårdsärenden samt kulturvårdsärendens sammanträde måndagen den 18 september 2023 kl. 13:30-16:00, Samuel Owen, Hantverkargatan 3D

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande Ordf. §1-4
Leif Bolter
Katarina Borg Ordf. §5
Elisabet Jermsten
Desirée Johansson
Anders Johnson
Måns Lönnroth
Monica Muro de Santa Cruz
Helena Nilsson Lannegren
Catharina Nolin
Monica Hector Protokollförare
Susanne Höglin Handläggare
Henrik Nerlund Sekreterare
Per Hansson Föredragande §2
Pitchayan Buachoom Föredragande §§4-5

Paragraf

§§1-5

Sekreterare

Monica Hector

§ 1 Dagordning

Beslut

Beslöts uppta ärenden i ordningen: 1, 4, 2-3.

Anmälde ordförande Inga Varg att hon p.g.a. jäv lämnar mötet när punkt 3 på föredragningslistan, Hammarbyhöjden 1:1, förslag till detaljplan för område invid Sparmansbacke, SR 2023/190, ska hanteras. Vice ordförande Katarina Borg tar över ordförandeklubban när denna punkt ska behandlas.

§ 2

Lövholmen 12 m.fl., förslag till detaljplan, 2017-13571

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Lövholmen 12 m.fl., förslag till detaljplan, 2017-13571. Per Hansson, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet. SR 2023/184

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Hänsköts ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget innebär att verksamhetsområdet Lövholmen utvecklas till att bli en blandad stadsdel med omkring 1 800 bostäder, flertalet förskolor, delvis bevarade industribyggnader samt nya offentliga gator, parker och kajstråk. De nya stadsdelen får ett, i förhållande till omgivande bebyggelse, diagonalt gatunät och kommer att omges av en rambebyggelse som korresponderar med innerstadens höjdskala. Eftersom gatusektionerna görs smalare än innerstadens och de inre höjderna i stadsdelen accentueras av flertalet punkthus med höjder uppemot 24 våningar överträffas stenstadens täthet kraftigt. Tidigare planer för stadsdelen underställdes ett tidigt samråd under 2018 där rådet yttrade sig om förslaget.

Inledningsvis önskade rådet kommentera den förändring till det bättre som förslaget genomgått från det tidiga samrådet till dagens samrådskede. Såväl gatunät som volymer har utvecklats i en mer

övertygande riktning, även om den övergripande frågan om områdets överexploatering kvarstår. Som rådet såg det är kombinationen av slutna kvarter och höga punkthus en typologi som är Stockholm främmande och som vid sidan av siluettpåverkan kommer att skapa trånga och mörka rum. Rådet såg hellre, liksom i det tidiga samrådet, att inspirationen tas från Stockholms innerstad med dess sammanhållna skala med bebyggelse i 5-7 våningar längs 18-12 meter breda gator. En ersättning av Cementas betongsilo med höghus är inte övertygande, däremot kunde rådet eventuellt acceptera ett enstaka välstuderat hus som höjer sig över en samlad helhet.

Täta stadsdelar har många fördelar eftersom de minimerar behovet av bilar och skapar förutsättningar att utföra vardagens behov till fots eller med cykel. På samma sätt skapar täta stadsdelar tillräckligt med människor att befolka stadsrummen, till gagn för såväl lokalt näringsliv som trygghet. Täthetsfrågan är dock komplex eftersom det krävs en jämvikt mellan fördelarna och de nackdelar som en allt för hårt driven exploatering innebär. I det aktuella förslaget finns tydliga nackdelar av detta slag, inte minst genom den minimala plats som beretts för förskolornas utemiljö. Dessa nackdelar kan mildras genom dels avlägsnandet av högdalarna och dels genom en mer modern syn på parkeringslösningarna. Stadsdelen bör gå före som fri från underbyggda gårdar med parkering. Den uppenbara fördelen av detta är, förutom att ett intensivt bilinnehav inte är nödvändigt i en tät stadsdel, att gårdarna kan planteras med stora träd och utgöra viktiga gröna miljöer vid sidan av de offentliga parkerna. Överlag behöver en så tät miljö som föreslås i Lövholmen fler träd, både på kvartersmark och som dungar i gatumiljön.

Skönhetsrådet fann det vidare positivt att flera av de kulturhistoriskt intressanta byggnaderna från industriepoken bevaras. Skönhetsrådet såg det positivt med återbruk av äldre bebyggelse och föreslog att den t.ex kan användas som lokaler för nya förskolor. En positiv effekt av detta är att förskolorna inte behöver dela gårdar med boende, samt att de också har förutsättningar att bli intressantare för barnen i relation till underbyggda kvartersgårdar. För att få en bredare förståelse i framtiden för platsens tidsdjup bör fler byggnader, också av yngre datum bevaras. Exempel på detta kan vara Nitrolackfabriken och Cementas verkstads- och personalbyggnader. Rådet ansåg vidare att Beckers förbandsfabrik inte bör byggas på som förslaget visar. Byggnaden bör få behålla sin volym i stadslandskapet, men en möjlig indragen takvåning.

Avslutningsvis ville rådet kommentera stadsdelens möte med omgivningen. Rådet ansåg att strukturen i det framtida Lövholmen med fördel kan utföras som mer sluten mot Lövholmsvägen och mer öppen mot kajen. Exempelvis behöver inte det som kallas kvarter 10 knäckas utan kan läggas ut som ett rektangulärt kvarter.

Mot Liljeholmsviken är flikigheten i den föreslagna planen ett intressant sätt att skapa utblickar och mindre platsbildningar. Rådet ville inskräpa vikten av att kajstråket med dess strandpromenad utförs i en mer samlad form som håller ihop upplevelsen när man rör sig i rummet.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/184-18 Samrådsbrev
- SR 2023/184-19 Planbeskrivning Samråd
- SR 2023/184-17 Samrådsredogörelse (tidigt samråd) GDPR
- SR 2023/184-20 Protokollsutdrag 2020-05-28 § 26
- SR 2023/184-21 Protokollsutdrag 2018-03-22 § 15
- SR 2023/184-22 Plankarta samråd
- SR 2023/184-6 Trekantsparken, programhandling 230601
- SR 2023/184-9 Tjänsteutlåtande - Ställningstagande inför tidigt samråd.
- SR 2023/184-32 Kulturmiljöutredning Lövholmen 190926
Del 1 Förutsättningar
- SR 2023/184-34 Kulturmiljöutredning Lövholmen 190926
Del 2 Inventering
- SR 2023/184-35 Kulturmiljö utgångspunkter gestaltning
Lövholmen 201211
- SR 2023/184-36 Kulturlivsanalys Lövholmen 211119
- SR 2023/184-37 Konsekvensanalys avseende kulturmiljön
Lövholmen 230828
- SR 2023/184-51 Arkitekturprogram Lövholmen samråd
230829
- SR 2023/184-2 Åtgärdsutredning Panncentralen
- SR 2023/184-3 Åtgärdsutredning och riskbedömning
Färgeriet 4 230824
- SR 2023/184-11 Tidigt samråd-Samrådsbrev
- SR 2023/184-14 Sol och skuggstudie Lövholmen 230829
- SR 2023/184-15 Socialt och kulturellt värdeskapande
nulägesanalys Lövholmen 200821
- SR 2023/184-23 Naturvärdesinventering Liljeholmen
200929
- SR 2023/184-24 Näringslivsanalys Lövholmen 220411
- SR 2023/184-25 Naturvärdesinventering vatten Liljeholmen
200429
- SR 2023/184-26 Miljökonsekvensbeskrivning Lövholmen
230829
- SR 2023/184-27 Maritim riskanalys Lövholmen 230406
- SR 2023/184-28 Miljö- och hälsoriskbedömning förorenad
mark och grundvatten Lövholmen 230824
- SR 2023/184-39 Integrerad barnkonsekvensanalys
Lövholmen 230824

- SR 2023/184-40 Hållbarhetsprogram samråd Lövholmen 230821
- SR 2023/184-43 Fladdermusinventering PM Lövholmen 190624
- SR 2023/184-47 Dagsljusstudie VSC Lövholmen 230512
- SR 2023/184-53 Artskyddsutredning fåglar och fladdermöss Lövholmen 230509
- SR 2023/184-4 Åtgärdsutredning Nitrolackfabriken
- SR 2023/184-5 Trädbesiktning Lövholmsgränd 210323
- SR 2023/184-7 Vindanalys Lövholmen 230116
- SR 2023/184-8 Trafikutredning Lövholmen 230822
- SR 2023/184-10 Tillståndsbedömning kajer Lövholmen 230421
- SR 2023/184-12 Tidigt samråd-Kungörelse
- SR 2023/184-13 Tjänsteutlåtande inför samråd
- SR 2023/184-16 Riskbedömning tekniska olycksrisker Lövholmen 230824
- SR 2023/184-29 Markteknisk undersökningsrapport Lövholmen 230810
- SR 2023/184-30 Lokaliseringsutredning upphävande strandskydd Lövholmen 230608
- SR 2023/184-31 Ledningar och Teknisk Försörjning Lövholmen PM 230516
- SR 2023/184-33 Kungörelse om samråd (anslagstavlan)
- SR 2023/184-38 Hinderanalys helikopter Lövholmen 230829
- SR 2023/184-41 Geotekniska och hydrologiska förutsättningar Lövholmen PM 210423
- SR 2023/184-42 Geoteknik utredning strandlinjen Lövholmen PM 230810
- SR 2023/184-44 Flyghinderanalys Lövholmen 230517
- SR 2023/184-45 Ekologisk spridningsutredning Liljeholmen 2020
- SR 2023/184-46 Dagvattenutredning inkl bilagor Lövholmen 230815
- SR 2023/184-48 Bullerutredning Lövholmen 230630
- SR 2023/184-49 Brand-PM Lövholmen 230509
- SR 2023/184-50 Behovsanalys allmänna friytor Lövholmen 230823
- SR 2023/184-52 Avfallsutredning Lövholmen 230515

§ 3

Rådet: Stockholm bör växa mer genomtänkt

Återupptogs till behandling till behandling ärende bordlagt vid sammanträde 2023.08.24 (§ 12) angående Rådet: Stockholm bör växa mer genomtänkt.

SR 2023/172

Beslut

Uppdrogs åt sekreteraren att inarbeta inkomna synpunkter i förslagsskrivelsen inför diskussion vid nästkommande sammanträde.

Bordlades ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Förelåg av sekreteraren utformad förslagsskrivelse samt inlämnade synpunkter på densamma.

Handlingar i ärendet

- 1311554 Stockholms planering bör bli mer sammanhållen

§ 4

Pahl 11, förslag till detaljplan, 2022-04693

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Pahl 11, förslag till detaljplan, 2022-04693. Pitchayan Buachoom, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2023/191

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Erinrades att ledamot M Lönnroth inte deltog i beslutet p.g.a. jäv.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Hänsköts ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget syftar till att uppföra en påbyggnad i en våning på fastigheten Pahl 11, belägen på Bondegatan 37-39. Förslaget innehåller även en upphöjd innergård i en våning i syfte att inrymma lokaler under, samt två glaspaviljonger på förgårdsmarken mot trottoaren. Befintlig bostadsentré föreslås byggas om till entré till den nya lokalen och i och med detta förloras kopplingen till gården. I stället skapas två nya bostadsentréer på var sida om befintlig huvudentré som leder till husets lägenheter. Förslaget tillför sex nya bostäder och cirka 650 kvadratmeter lokaler i bottenvåningen. Den befintliga byggnaden uppfördes 1974 efter ritningar av arkitekt Ernst Grönwall.

Skönhetsrådet ville uppmärksamma den principiella frågan om påbyggnader och vad som blir konsekvensen av att tillåta enstaka påbyggnader som sedan riskerar leda vidare till fler. Exempelvis har grannfastigheterna i kvarteret, Pahl 7 och 8 tidigare byggts på. Som enskilt objekt kan en påbyggnad möjligen fungera men som en del av staden som helhet innebär påbyggnader en negativ förändring. Sett från Vita Bergsparken sticker exempelvis senare års påbyggnader i kvarteret Tappan upp påtagligt och rubbar den jämna takfotshöjd som är stenstadens signum. Den sammanhållna helheten är något som staden bör värna om. För att kunna ta ställning till och eventuellt kunna godta en påbyggnad på Pahl 11 ville rådet se en nättare gestaltning av taket och en översiktsvy som tydligt visar påbyggnadens inverkan på stadsbilden.

Förgårdsmarken är viktig att värna och paviljongerna mot gatan bör därför inte uppföras. Befintliga träd och buskar är välgörande i ett gatuavsnitt som i övrigt saknar grönska och även en viktig del av fastighetens kulturhistoria. Huset bör även behålla sin befintliga bostadsentré, gärna med en koppling till den nya innergården så att dagsljuset fortsatt kan nå in till entrén. Det är viktigt att den nuvarande, centralt placerade och värdiga huvudentrén till husets bostäder inte degraderas till sidoentréer. En av de stora kvaliteterna i bottenvåningen är ljusinsläppet som silar igenom mellan gata och gård. Även om innergården höjs upp i och med tillbyggnaden bör en tillgänglig koppling fortsatt finnas från huvudentrén till gården, t.ex. genom en trappa, så att ljusinsläpp möjliggörs in i entréplanet. Gällande fasaden ansåg rådet att ny puts ska utföras likt befintlig, dvs. i ljus kulör, samt att balkongerna ska behållas vita.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/191-2 Samrådsbrev
- SR 2023/191-7 Planbeskrivning _ samråd
- SR 2023/191-3 Trafikbulerutredning
- SR 2023/191-4 Solstudie

- SR 2023/191-5 Plankarta _ samråd
- SR 2023/191-9 Kulturmiljöanalys
- SR 2023/191-6 Planerade markundersökningar
- SR 2023/191-8 Luftutredning
- SR 2023/191-10 Dagvattenhantering
- SR 2023/191-11 Brandskyddsbeskrivning

§ 5

Hammarbyhöjden 1:1, förslag till detaljplan för område vid Sparmansvägen, 2021-14117

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Hammarbyhöjden 1:1, förslag till detaljplan för område vid Sparmansvägen, 2021-14117. Pitchayan Buachoom, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2023/190

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran avseende byggnadernas bredd, balkongernas djup samt att garaget ska utgå ur planförslaget.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Hänsköts ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för att möjliggöra bostäder på del av fastigheten Hammarbyhöjden 1:1 i Hammarbyhöjden. Den nya bebyggelsens skala och omfattning ska anpassas och förhålla sig till stads- och landskapsbilden för att säkerställa att de nya byggnadskropparna harmonierar med omgivande bebyggelse och tillför ett arkitektoniskt värde till området. Planförslaget syftar även till att förstärka stråket Olaus Magnus väg – Sparmansvägen med bland annat en lokal för centrumändamål samt målpunkter som aktiverar stråket.

Planområdets karaktär är naturmark med berg i dagen söder om Sparmansvägen och mer kuperad naturmark norr om gatan. De två nya bostadshusen utformas som lameller i fyra våningar med smala gavlar och sadeltak som placeras längs Sparmansvägens respektive sida. Volymerna ska i skala och gestaltning inordna sig i Hammarbyhöjdens typologi med lamellhusbebyggelse från 1930-

talet. Byggnaderna föreslås inrymma en lokal samt garage. Bottenvåningarna får många entréer, stora glaspartier och uteplatser mot gata, vilket står i kontrast mot områdets befintliga bostadsbebyggelse som har slutna bottenvåningar.

Skönhetsrådet önskade påpeka att de icke bebyggda delarna av Hammarbyhöjden är medvetet utsparade som en del av den ursprungliga landskapsgestaltningen. De platser som i förslaget nu föreslås bebyggas med bostadshus har tidigare fredats för att ge området karaktär med tallar och sparade bergsformationer. Rådet ansåg att stadsbyggnadskontoret i sina underlag ska tydliggöra att förslagen, som i det här fallet, innebär avsteg från den ursprungliga planidén. Enligt rådet kan det ibland vara berättigat att frånga stadsplanemotiv men då ska för- och nackdelar med förslaget i förhållande till befintlig miljö tydligt redovisas.

Skönhetsrådet beslöt efter att ha tagit del av planförslaget att ställa sig positivt till ny bebyggelse om än med stark erinran i vissa delar. Rådet konstaterade att Sparrmansvägen genom tidigare tillägg i kvarteren Meteorologen, Hydrografen samt Hjulspindeln ändrat gatans karaktär från det ursprungliga planmönstret där naturmark varit det huvudsakliga inslaget längs gatan ifråga. Rådet fann att de föreslagna lamellhusen och gestaltningen av desamma till stora delar följer områdets karaktär. Byggnaderna har förgårdsmark, balkonger på en sida samt sadeltak. Husens bredd utgör i sammanhanget ett problem eftersom de inte är lika smala som smalhusbebyggelsen. De föreslagna volymerna har därför fått ett indrag så att själva gavelpartierna blir smalare och på så sätt ska husen uppfattas som slankare än de egentligen är. Rådet skulle vilja se att indragen görs djupare längs med lamellernas baksidor, så att den smala delen av gavelpartiet blir tydligare i stadsbilden. Vidare ansåg rådet att balkongerna är för djupa och att de bör minskas till en yta motsvarande områdets befintliga balkonger.

Enligt rådet bör parkeringsgaraget utgå ur förslaget och parkeringsfrågan lösas på annat sätt inom närområdet. Med förslagen lösning skapas en för området helt främmande lösning med stort intrång i naturmarken. I stället för naturslänt skapas en gård på bjälklag. Rådet ansåg inte att denna del av planförslaget är acceptabel utan ville se att byggnaden landar i marken, så som områdets äldre byggnadsbestånd gör.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/190-7 Samrådsbrev
- SR 2023/190-15 Planbeskrivning samråd
- SR 2023/190-2 Trädinventering
- SR 2023/190-5 Trafikbullerutredning
- SR 2023/190-6 Sol- och skuggstudie

- SR 2023/190-14 Plankarta samråd
- SR 2023/190-3 Trafikutredning B
- SR 2023/190-4 Trafikutredning A
- SR 2023/190-13 PM Brandskyddslösning
- SR 2023/190-16 Parkerings-PM
- SR 2023/190-17 Naturvärdesinventering
- SR 2023/190-18 GYF B
- SR 2023/190-19 GYF A
- SR 2023/190-20 Dagvattenutredning
- SR 2023/190-8 PM Markmiljö
- SR 2023/190-9 PM Geoteknik D
- SR 2023/190-10 PM Geoteknik C
- SR 2023/190-11 PM Geoteknik B
- SR 2023/190-12 PM Geoteknik A

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2023-09-22
Inga Margareta,Varg	2023-09-22
Monica Christina,Hector	2023-09-22
Maria Katarina,Borg	2023-09-22